

**D.O.O REGIONALNI RONILAČKI CENTAR ZA PODVODNO DEMINIRANJE
I OBUKU RONILACA - PODGORICA
R.C.U.D.**

81000 Podgorica, Džordža Vašingtona 18/5 – CRNA GORA; tel: +382/31-683-477 :: fax: +382/31-683-375 ::
E-mail: rcud@t-com.me :: web: www.rcud.me PIB: 02361388-302; PDV : 90/31-00750-7

Broj: 02/25-39-1
Datum: 05.02.2025.

**IZVJEŠTAJ
O
REALIZACIJI GODIŠNJEG PLANA RADA
REGIONALNOG RONILAČKOG CENTRA ZA PODVODNO
DEMINIRANJE I OBUKU RONILACA
ZA 2024. GODINU**

PODGORICA, februar 2025

OSNOVNE INFORMACIJE O ORGANIZACIJI

Vlada Republike Crne Gore na sjednici 07. juna 2002. godine, donijela je Odluku o osnivanju Javne ustanove Regionalni centar za obuku ronionica za podvodno razminiranje, pružanje pomoći i spašavanje na moru ("Sl. List RCG" br. 29/02).

Na sjednici 12. februara 2015. godine, Vlada Crne Gore je Odlukom o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću „Regionalni ronilački centar za podvodno deminiranje i obuku ronilaca“ – Herceg Novi ("Sl. List CG" br. 08/15) promijenila status Regionalnog ronilačkog centra za podvodno deminiranje i obuku ronilaca iz Javne ustanova u D O O (u daljem tekstu:- RCUD).

Vizija RCUD-a je da pomogne da se obezbijedi sigurno korišćenje podvodnih dobara i time doprinese razvoju i prosperitetu Crne Gore i drugih država koje se suočavaju sa problemom zaostalih eksplozivnih sredstava nakon ratnih sukoba.

Misija RCUD-a je da se osposobljavanjem podvodnih deminera i rukovođenjem operacijama podvodnog deminiranja obezbijedi sigurno raspolaganje vodenim bogastvima država širom svijeta.

RCUD je od osnivanja 2002. do 2024. godine, obavljajući svoju djelatnost od javnog interesa propisanu članom 5 Odluke Vlade Crne Gore o osnivanju RCUD-a, izvršio zadatke od značaja za bezbjednost i zaštitu podvodnog kulturnog nasljeđa, i to:

1. **podvodnim deminiranjem** uklonio preko 200 tona raznih eksplozivnih sredstava zaostalih nakon Prvog i Drugog svjetskog rata i drugih ratnih sukoba sa preko tri miliona kvadrata vodenog dna u Crnoj Gori i drugim državama, od čega je samo iz Bokokotorskog zaliva uklonjeno oko 100 tona eksplozivnih sredstava (oko 65. tona sa morskog dna u Verigama, oko 17 tona sa morskog dna bivše vojne baze Arsenal u Tivtu i oko 10 tona sa morskog dna bivše vojne baze u Kumboru), na kojima su nakon podvodnog deminiranja izgrađeni turistički kompleksi i stvoreni uslovi za bezbjedan razvoj nautičkog turizma.
2. **kopnenim deminiranjem** u potpunosti uklonili protiv-pješadijske mine kopnene granice Crne Gore sa susjednim državama,
3. **preko 210 poziva nadležnih državnih službi i ugroženih porodica pružili pomoć** i uspješno izveli preko 210 akcija u spašavanju ljudskih života i materijalnih dobara na vodama, odnosno podvodnom traganju i vađenju stvari, objekata i utopljenih lica, tokom kojih su intervencije trajale ukupno oko 900 dana,
4. **izveo preko 30 istraživačkih aktivnosti u podmorju** na dubinama od 50 do 100 metara u svrhu pronalazačenja, zaštite i valorizacije kulturnih dobara, od kojih su najpoznatija podvodna otkrića 25 potonulih plovila iz raznih istorijskih epoha sa netaknutim teretima, od kojih je 11 potonulo između četvrtog i prvog vijeka prije nove ere.

LJUDSKI RESURSI RCUD-a

U RCUD-u je tokom 2024. g. bilo radno angažovano u skladu sa Statutom i Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, ugovorom na neodređeno vrijeme **14 zaposlenih**, i to:

- **4 (četiri) profesionalna instruktora ronjenja koji pored rukovođenja izvode obuku i usavršavanje ronilaca**, raspoređeni na četiri radna mjesta:
 - izvršni direktor RCUD-a;
 - rukovodilac Sektora za podvodno deminiranje i obuku ronilaca;
 - rukovodilac Odjeljenja za obuku ronilaca, protivminka i druga ronjenja;
 - rukovodilac Odjeljenja za logističku podršku, održavanje opreme i sredstava.
- **3 (tri) profesionalna ronionica** U Odjeljenju za obuku ronilaca, protivminka i druga ronjenja;
- **3 (tri) referenta za ronilačku opremu i sredstva za transport ronilaca i opreme**, u Odjeljenju za logističku podršku, održavanje opreme i sredstava,
- **4 (četiri)** (poslovno-tehnički sekretar, samostalni savjetnik – pravnik, stručni saradnik prevodilac i administrator i računovođa) u Odjeljenju za finansijsko-računovodstvene i opšte poslove.

Zakonom o budžetu za 2024. godinu iz tekućeg budžeta Države uplaćeno je 461.185,80 € i to za sljedeće izdatke:

- Bruto zarade i doprinosi zaposlenih na teret poslodavca iz Budžeta su isplaćene u iznosu od 260.277,39 €
- Ostala lična primanja (Odbor direktora, dopunski rad za dva angažovana službenika, naknade za stanovanje i odvojeni život i rad na terenu) su isplaćeni u iznosu od 42.716,48 €
- Rashodi za materijal su isplaćeni u iznosu od 24.634,39 €
- Rashodi za usluge su isplaćeni u iznosu od 13.336,39 €
- Rashodi za tekuće održavanje (održavanje građevinskih objekata i opreme) su isplaćeni u iznosu od 17.107,28 €
- Renta je isplaćena u iznosu od 6.557,69 €
- Ostali izdaci su isplaćeni u iznosu od 8.094,06 €
- Kapitalni izdaci se odnose na nabavku opreme i iznose 17.075,00 €
- Otplata dugova u iznosu od 59.396,30 €
- Kamata po kreditu je isplaćena u iznosu od 11.990,82 €

U V O D

U skladu sa članom 14 Statuta Društva sa ograničenom odgovornošću “Regionalni ronilački centar za podvodno deminiranje i obuku ronilaca” – Podgorica (“Sl list CG” br. 8/15), Odbor direktora je na sjednici 07. februara 2025. godine, usvojio **Izveštaj o realizaciji godišnjeg plana rada za 2024. godinu** Regionalnog ronilačkog centra za podvodno deminiranje i obuku ronilaca (u daljem tekstu: RCUD), koji je u skladu sa članom 20 Statuta podnio izvršni direktor RCUD-a, kojim se prezentuju rezultati postignuti u izvještajnom periodu u skladu sa Planom rada u okviru djelatnosti i poslova propisanih članom 5 Odluke Vlade o osnivanju RCUD-a, i to u poslovima:

1. Sprovođenja obuke i održavanja kondicione spremnosti ronilaca kroz izvođenje trenažnih ronjenja;
2. Podvodnog deminiranja;
3. Spašavanja ljudskih života, materijalnih i kulturnih dobara, traženja i vađenja potonulih stvari, odnosno objekata i utopljenih lica; i
4. Podvodnih istraživačkih aktivnosti.

1. SPROVOĐENJE OBUKE I ODRŽAVANJE KONDICIONE SPREMNOSTI RONILACA KROZ IZVOĐENJE TRENAŽNIH RONJENJA I DRUGIH AKTIVNOSTI

- U izvještajnom periodu u skladu sa Pravilnikom o roniocima i službi ronjenja (“Sl. List RCG” br: 72/03) i međunarodnim standardima ronjenja, ronionci RCUD-a su u trajanju od 92 dana, a u cilju održavanja kondicione spremnosti, izveli kondiciona trenažna ronjenja na srednjim i velikim dubinama (40 – 100 metara) sa plinskim mješavinama helijuma, kiseonika, azota i argona.
 - Početkom januara u Novoj Gorici, „REEF“ d.o.o. je organizovao prezentaciju novog aparata „Liberty sidemount“ i održano je i testno ronjenje.
 - Na međunarodnom sajmu nautike i ronilaštva BOOT 2024 u Diseldorfu, koji se održava svake godine u januaru, i u izvještajnoj godini učestvovali su instruktori RCUD-a koji su sa kolegama iz Njemačke i drugih država razmjenili znanje i iskustvo u oblasti podvodnog deminiranja i profesionalnog ronjenja sa osvrtom na primjenu novih tehnoloških dostignuća u oblasti osvajanja morskih dubina.
 - Vlada Crne Gore je na sjednici od 26. januara 2024. godine donijela Odluku o izmjeni i dopuni Odluke o osnivanju DOO RCUD- Podgorica; Član 1 U Odluci o osnivanju DOO RCUD- Podgorica („Sl. list CG“ br. 8/15 i 62/20) član 13 mijenja se i glasi: „Odbor direktora ima tri člana, koje na predlog Generalnog sekretarijata Vlade Crne Gore imenuje i razrješava Osnivač. Mandat članova Odbora direktora traje godinu dana. Odbor direktora punovažno odlučuje ako sjednicama prisustvuju dva člana Odbora. Prava, obaveze i odgovornosti članova Odbora Društva određuju se statutom Društva“.
- Član 2 Poslije člana 18 dodaje se novi član koji glasi: „Član 18a Odbor direktoora imenovaće se u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove odluke. Statut Društva uskladiće se u roku od 30 dana od dana

imenovanja Odbora direktora iz stava 1 ovog člana. Do imenovanja Odbora direktora iz stava 1 ovog člana, poslove organa upravljanja društvom vršiće Odbor direktora izabran u skladu sa Odlukom o osnivanju DOO RCUD- Podgorica („Sl. list CG“ br. 8/15 i 62/20).“

- Vlada Crne Gore je na sjednici od 1. marta 2024. godine, saglasno članu 9 stav 1 tačka 8 Odluke o osnivanju DOO RCUD- Podgorica („Sl. list CG“ br. 8/15, 62/20 i 6/24)) i članu 11 stav 1 alineja 8 Statuta DOO RCUD- Podgorica („Sl. list CG“ br. 73/15 i 80/20), dala saglasnost da se za izvršnog direktora DOO RCUD- Podgorica, izabere mr Veselin Mijajlović, dosadašnji izvršni direktor ovog društva.
- Međunarodna asocijacija ronilačkih škola– IDSA je dodjeljivanjem licence za rad RCUD-u i za 2024. godinu potvrdila članstvo RCUD-a u ovu krovnu svjetsku asocijaciju ronilačkih škola koje vrše obuku profesionalnih ronilaca i drugih zaposlenih, čiji je RCUD jedina članica iz jugoistočne Evrope od 2008. godine.
- Na 55. Sastanku održanom 10. maja 2024. godine, Odbor direktora je nakon razmatranja odredbi Pravilnika o roniocima i službi ronjenja i Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u cilju zaštite zdravlja na radu, jednoglasno utvrdio mjeru zaštite i donio Odluku da jedan zaposleni ronilac zbog starosne dobi preko 45 godina, ne može obavljati poslove profesionalnog ronioca u RCUD-u, te da se imenovani shodno svojim sposobnostima rasporedi na odgovarajuće radno mjesto, u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.
- Nakon programskih priprema, krajem maja je izvedena nacionalna SAR vježba “**JADRAN 24**” u akvatoriju tivatskog zaliva, sa zadatim scenarijem- pad vazduhoplova u more, u svrhu testiranja ažuriranog Nacionalnog plana traganja i spašavanja na moru i standardnih operativnih procedura, uvježbanosti ljudstva, funkcionalnosti opreme po pitanju traganja i spašavanja na moru, kao i sigurnosti i bezbjednosti plovidbe pomorskog i vazdušnog saobraćaja, a u cilju dostizanja neophodnog nivoa zajedničkog djelovanja, u različitim kriznim situacijama kao i komandovanje i rad u saniranju posljedica vještački izazvanih katastrofa.
- Početkom avgusta organizovana su predavanja i trenažna ronjenja za profesionalne instruktore ronjenja sa aparatima na zatvoreni krug disanja na dubinama od 80 do 100m.
- Na 56. Sastanku održanom 15. avgusta 2024. godine, Odbor direktora je usvojio predlog izmjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta RCUD-a, gdje se u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u tabeli kod radnog mjesta Rukovodilac Odjeljenja za obuku ronilaca, protivminka i druga ronjenja, u dijelu, uslova za zasnivanje radnog odnosa riječi “VI ili VII” zamjenjuju sa riječima “najmanje IV”.
- U avgustu je predsjednik Vlade Crne Gore Miloško Spajić posjetio RCUD, upoznao se sa radom ronilaca u oblasti podvodnog deminiranja, obuke ronilaca, spašavanja ljudskih života i materijalnih dobara na vodama i u oblasti podvodnih istraživanja i zaštite podvodnog kulturnog naslijeđa. Tom prilikom je predsjednik Vlade CG zaronio sa ronilačkim timom RCUD-a na dubini od 26 metara na potopljeni brod „Patrolac“ u blizini ostrva Mamula.
- U svrhu praćenja zdravstvenog stanja ronilaca, u avgustu su izvršeni sistematski ljekarski pregledi.
- Krajem avgusta u Ljubljani, “Geateh” d.o.o. je organizovao sastanak u vezi izrade projektnog zadatka i ponude za tender „Interreg“-a triju zemalja Crne Gore, Albanije i Italije.
- U prvoj polovini septembra RCUD je organizovao vježbu izvođenja specijalnih pomorskih operacija na kojima su učestvovali ronionci vatrogasnih jedinica iz Kotora, Nikšića i Tivta.
- Početkom oktobra u Novoj Gorici, „REEF“ d.o.o. je organizovao sastanak sa temama; osposobljavanje ronilaca u službama javnog interesa, izvedeno je testno ronjenje i usavršavanje za upotrebu rebridera Divesoft Sidemount i prezentacija novosti u podvodnoj navigaciji sa upotrebom Suex skutera.
- Krajem novembra organizovana je konferencija na temu „Uloga ronilaca u javnoj bezbjednosti“ pod nazivom „Dubina sjećanja“, posvećena instruktoru ronjenja Željku Vukićeviću koji je preminuo na ronilačkom zadatku u novembru 2023. godine na Skadarskom jezeru. Predavanjima su prisustvovali pripadnici Službi zaštite iz više Opština Crne Gore, predstavnici UPSUL-a, kao i stručni saradnici iz inostranstva.
- Početkom decembra obaviješteni smo od **IDSA – Internacionalne asocijacije ronilačkih škola** (International Diving Schools Association) da je na njenoj Skupštini odobreno da RCUD škola ronjenja može ostati pridružena članica (Associate member) među 14 pridruženih članica, i da će komisija IDSA uskoro izvršiti reviziju kako bi RCUD škola ronjenja bila prepoznata kao **punopravna članica** (Full member) među 12 članica, gdje bi se Crna Gora našla u društvu zemalja koje imaju najrazvijenije profesionalne ronilačke škole kao što su Francuska, Italija, Norveška, Holandija, Belgija, Španija, Švedska, Poljska, Irska, Finska, Grčka i Egipat. **Šta je IDSA?** - Međunarodna asocijacija škola ronjenja

(IDSA) je formirana 1982. godine i krovna je organizacija na globalnom nivou za oblast školovanja profesionalnih ronilaca sa primarnom svrhom razvoja zajedničkih međunarodnih standarda ronjenja.

- U svrhu održavanja ronilačke opreme i sredstava a u skladu sa zakonskim propisima izvršena je kupovina suvih ronilačkih odijela i ronilačkih pododijela od kompanije „Waterproof“, iz Švedske.

TEŠKOĆE U RADU U OBLASTI OBUKE I USVRŠAVANJA PROFESIONALNOG RONILAČKOG KADRA

Pretežna djelatnost RCUD-a je 8559- Ostalo obrazovanje, koje obuhvata organizovanje i sprovođenje obuke ronilaca. U skladu sa Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama RCUD je pokrenuo inicijativu razvoja tri stručne kvalifikacije iz oblasti profesionalnog ronjenja:

1. Profesionalni voditelj/profesionalna voditeljka 3. kategorije u turističko-rekreativnom ronjenju – nivo IV1
2. Profesionalni ronilac/profesionalna roniteljka 2. kategorije na građevinskim i metalnim podvodnim radovima – nivo IV1
3. Profesionalni ronilac/profesionalna roniteljka 2. kategorije – podvodni deminer – nivo IV1

Na realizaciji ovog projekta RCUD je uložio sredstva i kadar kako bi kvalifikacije, u saradnji sa Centrom za stručno obrazovanje, uradili na način da budu kompatibilne sa međunarodnim standardima i programima po kojima se osposobljavaju kadrovi u oblasti profesionalnog ronjenja, sa jasno izdefinisanim standardima koji se moraju poštovati kako bi bili priznati. U ovom kontekstu, želim Vas upoznati da je RCUD od 2008. godine član IDSA – Asocijacija Internacionalnih škola ronjenja (International Diving Schools Association), čime je naša obaveza da uradimo kvalitetene standarde zanimanja i programe obrazovanja bila veća.

Nakon urađenih kvalifikacija RCUD je ušao drugu fazu realizacije projekta- licenciranje za organizatora obrazovanja odraslih u skladu sa Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama. Nakon procesa licenciranja koji je trajao više od godinu dana dobili smo licencu broj: UPI-1050303-610/20-2744-1, 30. oktobra 2020. godine. U toku ove faze, pored prostornih, tehničkih i materijalnih uslova ispunili smo uslov andragoške osposobljenosti nastavnog kadra pohađajući obuku u organizaciji Centra za stručno obrazovanje.

Treća faza našeg projekta je bila licenciranje ispitivača za sticanje navedenih stručnih kvalifikacija gdje su naši predavači pohađali obuku za ispitivače u organizaciji Ispitnog centra Crne Gore, a po osnovu objavljenog konkursa, u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama. Nakon uspješno završene obuke i položenog ispita za ispitivača, u skladu sa istim Zakonom i članom dobili smo licence za ispitivače od strane Ministarstva prosvjete.

Kada smo bili ubijedjeni da smo ispunili i posljednji zahtjev i da možemo raditi nesmetano u skladu sa Zakonom, ispostavilo se da smo naišli na “nepremostivu” administrativnu barijeru. Naime u Zakonu o nacionalnim stručnim kvalifikacijama (Zakon je objavljen u "Službenom listu CG", br. 80/2008 i 14/2009, 80/2010, 18/2011), u članu 21 se definiše konflikt interesa članova ispitne komisije:

Konflikt interesa

Član 21

Ispitivač - član Komisije ne može biti lice koje je u vrijeme provjere:

- poslodavac kandidatu;
- suvlasnik ili saradnik sa kandidatom;
- zaposlen kod organizatora obrazovanja;
- sa kandidatom u krvnom srodstvu u pravoj ili u pobočnoj liniji, zaključno sa trećim stepenom.

Kako se radi o licenciranim ispitivačima profesionalnim instruktorima ronjenja, za koje je poznato da su deficitarni kadar ne samo u Crnoj Gori nego i na globalnom nivou, a isti su zaposleni u RCUD-u i jedini sa potrebnom kvalifikacijom u Crnoj Gori, došli smo do situacije da jedino kvalifikovani kadrovi u Crnoj Gori ne mogu biti ispitivači, čime se cijeli sistem u ovoj oblasti urušava. Urušava se iz razloga što u Crnoj Gori ne postoje profesionalni instruktori ronjenja, osim instruktora zaposlenih u Centru, koji jedini mogu praktični dio ispita obaviti sa kandidatima na 80 ili 100 metara dubine u moru, a po međunarodnim standardima, ni jedan učesnik obuke, bez položenog praktičnog ispita, ne može pristupiti polaganju teorijskog dijela ispita.

Podsjećanja radi, RCUD kao škola ronjenja koja je članica IDSA (Međunarodne asocijacije profesionalnih škola ronjenja) u mogućnosti smo da izdajemo certifikate koji su priznati u svijetu, a kao ustanova čiji je osnivač

Vlada Crne Gore, koja je licencirana po svim zakonskim uslovima u Crnoj Gori i aktom o osnivanju definisana kao ustanova koja se bavi obukom ronilaca, ne možemo izdati certifikat o stečenoj nacionalno stručnoj kvalifikaciji.

Imajući u vidu navedene probleme izražene u administrativnim preprekama, postavlja se pitanje da li će crnogorska profesionalna škola ronjenja - RCUD uspjeti da bude prepoznata kao punopravna članica među malim brojem najrazvijenijih profesionalnih škola evropskih država koje smo naveli u ovom izvještaju.

2. PODVODNO DEMINIRANJE

- U izvještajnom periodu realizovano je protivminsko pretraživanje morskog dna na površini od 40.000 kvadrata na dubinama do 60 metara u trajanju od 30 dana u periodu od 1. maja do 01. oktobra. Prilikom protivminskog pretraživanja ustanovljeno je da ima minskoeksplozivnih sredstava zaostalih nakon Prvog i Drugog svjetskog rata i odlaganih tokom vojnih aktivnosti na moru.
- Dosadašnji rezultati protivminskog podvodnog izviđanja, rezultat su izrade projekta podvodnog deminiranja površine od 3.170.000 m², koji je RCUD pripremio u cilju apliciranja za dodjelu sredstava iz međunarodnih fondova kako bi u narednom periodu izvršili čišćenje prostora od zaostalih eksplozivnih sredstava pod vodom.
- Zadatak lociranja i izvlačenja iz vode zaostalih eksplozivnih sredstava veoma je složen i teško izvodljiv za bilo koju državu bez pomoći međunarodnih fondova za pomoć u protivminskim aktivnostima državama koje imaju problem sa eksplozivnim sredstvima pod vodom zaostalim nakon ratnih sukoba. Ubojna sredstva na Jadranu i širem području Mediterana ne predstavljaju novu brigu. Riječ je o problemu koji je u stalnom porastu zbog daljeg korišćenja u svrhu modernog jahtinga i zbog potencijalne zloupotrebe eksploziva i prisustva sakupljača starog metala.
- U saradnji sa međunarodnim partnerima iz Holandije tokom izvještajnog perioda RCUD učestvuje na projektu stvaranja umjetničkog dokumentarnog filma pod nazivom „What is left behind“ (Ono što je ostalo iza). Film obrađuje temu o posljedicama rata, sa fokusom na neeksplozirana ubojna sredstva bačena u more, šta ta odlaganja govore o nama ljudima. Oružje je istovremeno i svjedok naše prošlosti i prijetnja našoj budućnosti. U oktobru je realizovana posjeta organizacije iz Holandije u Crnu Goru, u cilju finalizacije filma, gdje je nekoliko dana bilo posvećeno snimanju; Centra, izvedena je akcija podvodnog pretraživanja i pronalaženja sumnjivog NUS priobalnog dijela kod tjesnaca Verige opštine Tivat i tim ronilaca je izveo zaron na lokaciji kod ušća Ade Bojane.
- U toku 2024. godine izvedene su 4 akcije podvodnog deminiranja i 42 akcije protivminskog izviđanja na različitim lokacijama.
- **Podmorje sadrži velike količine municije bivših vojski, raznih protivbrodskih mina, kao što su magnetne, kontaktne, hidrostatske, akustične, torpeda i drugih eksplozivnih sredstava. Podvodna ubojna sredstva i dalje izazivaju veliku zabrinutost. Ovo oružje ne ostaje nužno pod vodom. Civilni se nalaze u iskušenju da prikupljaju podvodne ostatke starog metala i eksploziva. Generalno posmatrano, ta lica mogu da ih prodaju na crnom tržištu u svrhu korišćenja organizovanog kriminala i terorizma, kao i za potrebe u kamenolomima ili ribolovu.**
- **Tokom podvodnih ispitivanja u svrhu identifikacije eksplozivnih sredstava, ronilački tim RCUD-a je procijenio da bi podmorje moglo da sadrži više desetina tona eksplozivnih sredstava pod vodom.**

Prilikom procjene rizika, iskustvo RCUD-a u podvodnom deminiranju područja ispod vodene površine za koja se sumnja da su kontaminirana zaostalim eksplozivnim napravama, mora se uzeti u obzir na osnovu sljedećih činjenica:

- Tokom 2004. godine tim podvodnih deminera RCUD-a uklonio je i uništio 65 tona neeksploziranih ubojnih sredstava i drugih eksplozivnih naprava na podmorju najužeg prolaza u Bokotorskom zalivu, na Verigama.
- Sa morskog dna i sa kopna bivše vojne baze Arsenal u gradu Tivtu (sadašnji turistički kompleks „Porto Montenegro”), ekipa deminera RCUD-a uklonila je i neutralisala 2008. godine 17 tona neeksploziranih ubojnih sredstava.
- Deminerali RCUD-a su 2014. godine uklonili sa podmorja bivše vojne baze u Kumboru (sadašnji turistički kompleks „Porto Novi”) oko 10 tona raznih eksplozivnih naprava.

- Tokom podvodnih radova na deminiranju 2018. godine za potrebe projekta Crne Gore „MONITA“ i italijanske kompanije Terna, za potrebe polaganja podmorskog elektroenergetskog kabla od Italije do Crne Gore, podvodni demineri RCUD-a uspjeli su da uklone oko 8,5 tona raznih eksplozivnih naprava.

Neophodno je istaći, da su dosadašnji rezultati podvodnog deminiranja tokom kojih je uklonjeno sa morskog dna Bokokotorskog zaliva oko 100 tona raznih eksplozivnih sredstava, značajno doprinijeli, bezbjednosti i ekonomskom razvoju Bokokotorskog zaliva i drugog dijela crnogorske obale.

TEŠKOĆE U RADU U OBLASTI PODVODNOG DEMINIRANJA

Poslovi zaštite od neeksplozivnih ubojnih sredstava (koji obuhvataju i poslove podvodnog protivmorskog pregleda i podvodnog deminiranja) su poslovi od javnog interesa i značaja za nacionalnu bezbjednost, zdravlje ljudi i zaštitu životne sredine, i kao takvi ne mogu bez kontrole biti povjereni privatnim firmama koje nisu kvalifikovane ni registrovane za obavljanje poslova podvodnog deminiranja, te stoga ovo pitanje mora se hitno regulisati zakonom.

U Crnoj Gori poslove podvodnog deminiranja i protivmorskog pregleda, za potrebe stranih kompanija, dozvoljeno je da mogu obavljati privredni subjekti koji su registrovani za čišćenje životne sredine i druge aktivnosti u vezi sa upravljanjem otpadom a što je upisano u svakoj registracionoj formi svih privrednih subjekata u opisu poslova kojima se između ostalog mogu baviti. Ova preduzeća predstavljaju konkurenciju RCUD-u koji je registrovan od strane Vlade Crne Gore prije 22 godine za obavljanje poslova podvodnog deminiranja i obuku podvodnih deminera u kojem je sticanje znanja i primjenjivanje ovih aktivnosti zahtijeva dugogodišnje obuke, licence, certifikate izdate u skladu sa domaćim i međunarodnim propisima, i kontrole upravo zbog delikatnosti djelatnosti podvodnog deminiranja.

Sa aspekta bezbjednosti i zaštite ljudskih života i materijalnih dobara, nije poznato da je bilo koja država u svijetu dozvolila da privredna društva mogu vršiti podvodno protivmorsko pretraživanje i deminiranje pod vodom, a da nijesu registrovana za tu djelatnost i da te poslove ne obavljaju pod potpunom kontrolom nadležnih Vladinih službi, koje su osposobljene da vrše kontrolu ronjenja na velikim dubinama sa najsavremenom ronilačkom opremom i drugim tehničkim sredstvima.

U ambijentu u kojem djeluje nelojalna konkurencija na štetu opšteg društvenog interesa nije moguće da se u poslovima podvodnog deminiranja primjenjuje tržišna cijena koja se primjenjivala u realizaciji projekta "Pretraživanje i uklanjanje NUS-a iz rijeke Dunav (Prahovo), koji je finansirala EUD Srbija (EU Delegation in Serbia) a iznosila je oko 14 € po jednom metru kvadratnom.

Ističemo da RCUD nije mogao da se pojavi na tržištu u Crnoj Gori sa navedenim tržišnim cijenama podvodnog deminiranja, jer je imao konkurenciju u svim poslovima kao što je podvodno deminiranje u akvatoriju Porto Montenegro-2014.g., Portonovi-2014.g., za potrebe Terne MONITA projekta -2018.g., opstruiran je dogovor RCUD-a i iračke delegacije koja je posjetila privrednu komoru CG i RCUD radi realizacije projekta podvodnog razminiranja u Iraku, zbog nelojalne konkurencije koja nanosi štetu opštem društvenom interesu koju podržavaju pojedinci zaposleni u državnoj službi, i to sve uprkos činjenici da je RCUD u vlasništvu Vlade CG i da je jedini registrovan za poslove podvodnog deminiranja.

Imajući u vidu činjenicu, da su potrebe za podvodnim razminiranjem izuzetno velikih podvodnih površina u čitavom basenu Sredozemnog mora a posebno obala Sjeverne Afrike ogromne i da se otvaraju neslućene šanse da RCUD sa svojim znanjem, iskustvom i ugledom u svijetu uzme značajno učešće u takvim operacijama.

Aktivnost podvodnog deminiranja spada u red najsloženijih aktivnosti sa najvišim stepenom ugroženosti sigurnosti, te od posebnog je značaja za bezbjednost zemlje. Definisana je najstrožijim protokolima, operativnim procedurama, licencama i standardima koje su detaljno predstavljene od glavnih međunarodnih organizacija i agencija, kao što su Ženevski međunarodni centar za humanitarno razminiranje (GICHD) i odnosnim IMAS standardima (International mine action Standards) jednim priznatim od strane UN-a te istim RCUD nacionalnim standardima.

Teškoće u poslovanju RCUD-a izazivaju se produkovanjem sivog tržišta uvođenjem u posao nekvalifikovanih privatnih preduzeća za podvodno deminiranje i nelojalne konkurencije u oblast podvodnog deminiranja koja nanosi štetu opštem društvenom interesu, dovodi se u pitanje bezbjedonosni, strateški, politički,

komercijalni aspekt i važnost RCUD-a kao državnog privrednog društva koji je nemjerljiv imajući u vidu evro-atlantske integracije Crne Gore, članstvo u NATO-u i strateško opredjeljenje države kao elitne turističke destinacije.

3. SPAŠAVANJA LJUDSKIH ŽIVOTA, MATERIJALNIH I KULTURNIH DOBARA NA VODAMA, TRAŽENJA I VAĐENJA POTONULIH STVARI, OBJEKATA I UTOPLJENIH LICA

U izvještajnom periodu ronionci RCUD-a su na poziv nadležnih državnih organa po zahtjevu pet porodica koje su tražile pomoć ronilaca u traganju za utopljenim licima proveli 18 dana roneći u rijekama, jezerima i moru, i to:

- od 11. februara do 16. februara (6 dana)- Opština Podgorica- izvršeno je podvodno pretraživanje korita rijeke Morače u cilju pronalaska nestalog lica.
- od 07. aprila do 11. aprila (5 dana)- Opština Podgorica- izvršeno je podvodno pretraživanje korita rijeke Morače u cilju pronalaska nestalog lica.
- dana 06. i 07. aprila (2 dana) - Opština Podgorica - izvršeno je izvlačenje motornog vozila iz rijeke Morače.
- Od 23. maja do 25. maja (3 dana) Opština Podgorica - izvršeno izvlačenje kamiona i unesrećenog lica.
- dana 23. i 24. juna (2 dana)- Opština Podgorica- izvršeno podvodno pretraživanje korita rijeke Zete u cilju pronalaska unesrećenog lica.

TEŠKOĆE U RADU TOKOM PRUŽANJA POMOĆI U SPAŠAVANJA LJUDSKIH ŽIVOTA I MATERIJALNIH DOBARA NA VODAMA

- Nedostatak profesionalnog ronilačkog kadra i motivacije sportskih ronilaca da se obučavaju za ovu vrstu posla, uprkos otvorenosti RCUD-a za prijam novih kadrova životne dobi između 21 – 25 godina.
- Nedovoljna motivisanost profesionalnih ronilaca u pogledu materijalnih primanja u odnosu na rizik posla.
- Nedovoljna količina savremene opreme, nedostatak hiperbarične komore na mjestu ronjenja, nepostojanje podvodnog poligona za obuku.
- Neriješena zakonska mogućnost da profesionalni ronilac – podvodni deminer i instruktor profesionalnog ronjenja koji obavlja poslove rukovođenja organizacijom podvodnog deminiranja, podvodno deminiranje i obuku podvodnih deminera stiče pravo na starosnu penziju sa navršanih 50 godina života, posebno ako se ima u vidu da se ovi poslovi ubrajaju u najopasnije poslove na svijetu i da ronionci imaju beneficirani radni staž 6 mjeseci na godinu dana.

Posebno ističemo, da se ronionci izlažu mnogim efektima, uključujući: - ronjenje na velikim dubinama, hladnoću, hiperbarične gasove, povišeni pritisak pri disanju, fizički napor i stres, kao i rizik od kruženja balončića gasa u krvi nakon ronjenja. Kapacitet srca da podrži povećano izlučivanje krvi opada sa godinama starosti.

U nedavnoj studiji članova evropske organizacije DAN – Mreža za upozorenje ronilaca (Divers Alert Network Europe) statistike pokazuju da je otprilike jedna trećina svih smrtnih slučajeva u ronjenju povezana sa akutnim srčanim udarom. Posebno je važno napomenuti da je rizik od srčane smrti tokom ronjenja 10 puta veći kod ronilaca starijih od 50 godina nego kod onih ispod 50 godina. Studija članova DAN-a pokazala je kontinuirani porast rizika sa porastom godina starosti.

4. PODVODNO ISTRAŽIVANJE I ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA

- U periodu od 25. maja do 29. maja realizovana je posjeta broda Mornarice Oružanih snaga Francuske „Achéron“, kada je izvedeno ronjenje sa francuskim ronioncima na potonuloj podmornici ”Fresnel”.
- U julu ronionci su u cilju provjere stanja na pet arheoloških lokaliteta na kojima se nalaze brodovi sa netaknutim raznim teretom potonuli između četvrtog i prvog vijeka prije nove ere i ustanovili da su dva broda koja se nalaze u blizini budvanske obale na dubinama između 50 i 60 metara potpuno devastirana, tj, sa njih je odnešen veliki broj amfora i raznih drugih predmeta neprocjenjive vrijednosti, što su ronionci zabilježili foto i video snimcima.

- Na tećem potopljenom brodu iz četvrtog vijeka prije nove ere na dubini od 70 metara nijesu primijećeni tragovi bilo kakve devastacije i svi djelovi tereta koji se nalaze na njemu su na istom mjestu kao i prvog dana kada je brod pronađen i snimljen foto i video tehnikom.
- **Potopljeni brodovi koji se nalaze na dubinama do 50 metara devastirani su u potpunosti, a predmeti sa njih su izneseni van Crne Gore ili su u privatnim zbirkama ronilaca – podvodnih pirata za koje je više od jedne decenije crnogorsko podmorje postalo „Eldorado“ za kojekakve pljačke i nezakonita bogaćenja, a sve zbog nedostatka bilo kakvog propisa (zakona, uredbe i dr.) koji bi uredio oblast vršenja podvodnih aktivnosti u vodama Crne Gore.**

TEŠKOĆE U RADU U PODVODNIM ISTRAŽIVANJIMA I ZAŠTITI KULTURNIH DOBARA

Zbog nedostatka zakonskih propisa u oblasti vršenja podvodnih aktivnosti u vodama Crne Gore od 2013. godine kada je ukinuta Uredba o vršenju podvodnih aktivnosti u vodama Republike Crne Gore („Sl.list Republike Crne Gore“, br. 66/6) omogućeno je, kako pojedincima, tako i grupama da izvode podvodne aktivnosti u vodama Crne Gore, bez znanja i kontrole državnih organa, čime je ugrožena bezbjednost luka i marina, infrastrukturnih objekata pod vodom i drugih štićenih objekata i ličnosti, a hidroarheološki lokaliteti u crnogorskom podmorju ostali su bez zaštite, koji su na radost savremenih gusara postali bogati rudnik za pljačke, devastacije i sredstvo kojekavog biznisa i protivzakonitog bogaćenja.

REZIME

U izvještajnom periodu ronionci RCUD-a su realizovali godišnji plan rada i ispunili sve propisane norme trenažnih ronjenja u skladu sa Pravilnikom o ronioncima i službi ronjenja i međunarodnim standardima ronjenja.

Obavili su aktivnosti obuke i usavršavanja u pogledu unapređenja rada na poslovima podvodnog deminiranja, dubinskih ronjenja, podvodne forenzike i pružanja pomoći u spašavanju ljudskih života i materijalnih dobara na vodama.

Pored izvođenja konkretnih zadataka podvodnog deminiranja obavljeno je niz aktivnosti u poslovima podvodnog protivmorskog pregleda morskog dna u cilju potreba realizacije projekta podvodnog deminiranja površine od preko tri miliona kvadrata, čija će se realizacija finansirati iz međunarodnih fondova za pomoć u protivmorskim akcijama.

U izvještajnom periodu ronionci RCUD-a su na poziv pet porodica za pomoć u traganju za utopljenim licima proveli 18 dana roneći u rijekama, jezerima i moru.

Izvedeno je podvodno istraživanje na podmornici potopljenoj u Prvom svjetskom ratu. Izvedena su i podvodna istraživanja i pregled, jednog broja potonulih plovila koja su otkrivena predhodnih godina, u cilju utvrđivanja stanja istih. Tokom ovih podvodnih pregleda ustanovljeno da su dva broda potonula u periodu prije nove ere devastirana od strane nelegalnih ronilačkih grupa i pojedinaca.

Želimo da istaknemo, da smo posljednjih godina svjedoci devastacije podvodnih arheoloških lokaliteta, od strane raznih kriminalnih grupa, za koje je vađenje i prodaja predmeta postao unosan biznis. U praksi se pokazalo da su devastatori kulturnog nasljeđa otuđivali predmete iz crnogorskog podmorja (amfore i druge arheološke nalaze) radeći to uglavnom u manjim grupama ili pojedinačno bez bilo kakvog nadzora države. Naglašavamo, da su nalazišta koja se nalaze bliže obali i na manjim dubinama do 50 metara devastirana, dok su ona koja se nalaze na većim dubinama i udaljenije od obale, za sada očuvana.

Nelegalna trgovina umjetninama kao poseban vid kriminala, evidentno je izražena na prostoru Balkana, a novac dobijen na ovaj način služi najvećim dijelom za finansiranje raznih nelegalnih radnji, organizovanog kriminala, a posebno, korupcije i terorizma, o čemu su na simpozijumu u Budvi i u Podgorici, kao i u našim medijima govorili predstavnici OEBS-a, i regionalne kancelarije UNESCO-a iz Sarajeva.

Pored navedenog podsjećamo i na dvije velike zaplene arheoloških eksponata u policijskoj akciji u Bosni i Hercegovini, kao i na granici između Slovenije i Hrvatske, koja potiču sa arheoloških nalazišta u Crnoj Gori.

Ističemo da je hitno potrebno preduzeti aktivnosti na spriječavanju dalje nelegalne eksploatacije i devastacije ovih podvodnih lokaliteta koji predstavljaju značajno kulturno nasleđe Crne Gore i dio njene istorije.

U ovom izvještaju istakli smo poteškoće u radu koje nam prave ozbiljne prepreke u razvoju naše djelatnosti koja je prepoznata u svijetu, čiji smo renome kod nas i u svijetu mukotrpno gradili više od dvije decenije što potvrđuju brojne nagrade i priznanja najmjerodavnih svjetskih organizacija.

Smatramo, da kao organizacija koja svih ovih godina nije napravila ni najmanju štetu državi, već samo korist od značaja za javni interes, čija vrijednost se može mjeriti u milionima eura

PREDLOG MJERA

Smatramo, da kao organizacija koja svih ovih godina nije napravila ni najmanju štetu državi, već samo korist od značaja za javni interes, čija vrijednost se može mjeriti u milionima eura, i kao organizacija koja je sopstvenim radom stvorila nove materijalne vrijednosti i osposobila usko-specijalizovani kadar neupitno potreban državi i njenim građanima, zaslužuje pažnju da se njen rad unaprijedi i proširi.

U cilju uvođenja reda u ovoj veoma značajnoj oblasti, jačanju kadrovskih kapaciteta, motivisanosti profesionalnih ronilaca i nadležnosti RCUD-a u sistemu propisane djelatnosti, potrebno je hitno donošenje zakonskih propisa (Zakona o ronjenju, ili Uredbe o vršenju podvodnih aktivnosti u vodama Crne Gore), čijim donošenjem bi se doprinijelo:

- uklanjanju poteškoća u poslovanju RCUD-a kao što su produkovanje sivog tržišta uvođenjem u posao nekvalifikovanih privatnih preduzeća za podvodno deminiranje i nelojalne konkurencije u oblast podvodnog deminiranja koja nanosi štetu opštem društvenom interesu, dovodeći u pitanje bezbjednost, strateški, politički, komercijalni aspekt i važnost RCUD-a kao državnog privrednog društva koji je nemjerljiv imajući u vidu evro-atlantske integracije Crne Gore, članstvo u NATO-u i strateško opredjeljenje države kao elitne turističke destinacije.
- Zaštiti hidroarheološkog blaga što je od opšteg nacionalnog interesa i zahtijeva hitnu akciju pravnog regulisanja izvođenja podvodnih aktivnosti u vodama Crne Gore, kao pravi i jedini ostvarljiv put u zaštiti i valorizaciji podvodnog kulturnog nasleđa.
- uklanjanju poteškoća u obrazovanju ronilačkog kadra, koje su trenutno nepremostive zbog konflikta interesa licenciranih ispitivača koji su zaposleni u RCUD-u a drugi licencirani ispitivači ne postoje koji su osposobljeni za sprovođenje praktičnog ispita za kandidate pod vodom.
- rješavanju problema daljeg radnog angažovanja ronilaca koji su navršili 45 godina starosti i koji se više ne mogu baviti ronjenjem zbog opasnosti po život i zdravlje istih.

Bilo bi korisno razmotriti mogućnost da naša ekonomska diplomatija u određenim prilikama u inostranstvu, predstavi reference RCUD-a i mogućnosti njegovog pojavljivanja u državama koje trebaju pomoć u podvodnom humanitarnom deminiranju, sa čijim se dosadašnjim radnim rezultatima može upoznati i na sajtu www.rcud.me.

Trebalo bi razmotriti mogućnost da se za ronioce i instruktore ronjenja zaposlene u RCUD-u obezbijedi mogućnost dodjele specijalnog dodatka na platu, a povećanje se odnosi na osam zaposlenih koji neposredno obavljaju veoma teške i često po život opasne radne zadatke. Specijalni dodatak da se dodijeli na način kao što se primjenjuje na pojedine pripadnike službe zaštite i spašavanja ili drugih službi.

PODNOŠILAC IZVJEŠTAJA:

Izvršni direktor
mr Veselin Mijajlović

